

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2011. október 19.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszlelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszlelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszlelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

Ha az egyszerű, rövid feladatok összpontszáma egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyekben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés,**
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
--

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.
--

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
--

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.
--

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása**A problémamegoldó (rövid) feladatoknál**

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.
--

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
--

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
--

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
--

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.
--

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot! Ha ez az összpontszám**
 - **egész szám, akkor nincs teendő;**
 - **törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont).**

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. Rövid választ igénylő feladatok
1) Ókori Görögország (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) (1) B) leigázott őslakók (helóták) és családjuk
 (2) E) a 30 év felettiak közül
 (3) F) felügyelők (ephoroszok)
 (4) D) vének tanácsa (gerúszia)
- b) Spárta: 5.
 Athén: 4.

2) Nyugat-európai szerzetesrendek (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) 3.
 b) 1.
 c) 2.
 d) 3.
 e) 1.
 f) 1.

3) Luxemburgi Zsigmond (Összesen 3 pont.)

- a) Helyszín: Nikápoly (0,5 pont)
 Évszám: 1396 (0,5 pont)
- b) - a telekkatonaság intézményének elrendelése *vagy*
 - a végvári vonal kiépítése *vagy* ütközőállamok kialakítása (1 pont)

(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)

- c) - a huszitizmus (0,5 pont)
 - a nyugati egyházszakadás (0,5 pont)

(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)

4) Reformáció (Összesen 4 pont.)

- a)
1. jezsuita (1 pont)
 2. református *vagy* kálvinista (1 pont)
 3. evangélikus *vagy* lutheránus (1 pont)
- b) Isten már az egyén születésekor, illetve előtte eldönti, hogy őt üdvözülésre *vagy* kárhozatra szánja *vagy* előre megszabja az ember sorsát. (0,5 pont)
- (Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)
- c) 1517 (0,5 pont)

5) XVIII. századi magyar történelem (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

- a) Pl. török hódítás; járványok pusztítása; a háborúk, hadseregek pusztításai; a lakosság elvándorlása a veszélyeztetett területekről; a biztonságosabb térségek vonzása; a földrajzi / domborzati adottságok. (Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)
- b) Pl. a természetes szaporodás; a külső bevándorlás; szervezett betelepítések; a háborúk véget értek; az állami egészségügyi rendszer fejlődése. (Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)
- c) III. Károly (VI. Károly is elfogadható.)

6) Francia forradalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) jakobinus
- b) a király kivégzése mellett érvel
- c) a törvényhozó hatalom képviselőihez
- d) 1789
- e) nemzet: nacionalizmus
 szabadság: liberalizmus
-

7) A dualizmus gazdasági viszonyai (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1. fogalom: konjunktúra
2. fogalom: tőzsde
- b) 1. agrár-ipari
2. Baross Gábor
3. vetésforgó
4. élelmiszeripar
- c) 1867-1918

8) Két világháború közötti diktatúrák (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) Helyes sorrend: 3, 2, 1, (Csak erre a helyes sorrendre adható 0,5 pont!)

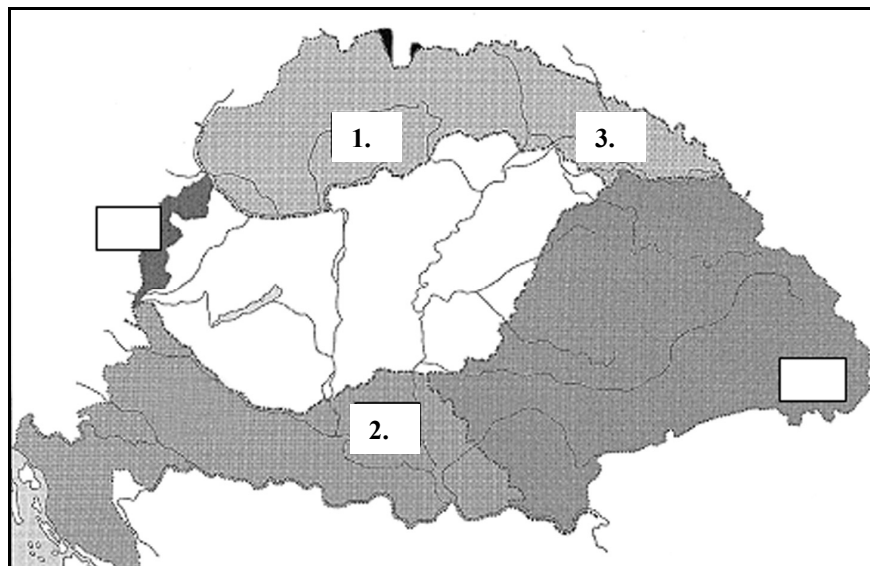
b)

Meghatározás	1. kép	2. kép	3. kép
Rendeleti úton kormányzott, bár hivatalosan a parlament szerepét a Fasiszta Nagytanács vette át.			X
A széthúzó nemzeti megnyilvánulásokat igyekezett megakadályozni; 1934-ben merénylet áldozata lett.		X	
A „hosszú kések éjszakáján” emberei lecsaptak a párt félkatonai szervezetének vezetésére, és több százat lemészároltak közülük.	X		
Fenyegetésekkel, erőszakkal és gyilkosságokkal törte le a parasztok földfoglaló, a munkások gyárfoglaló mozgalmait.			X

- c) korporációs rendszer (elfogadható még: korporatív állam vagy korporáció)

9) Trianoni béke (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont.)

a)

b)

1.
Személy: Klebelsberg Kunó
Fogalom: kultúrfölény
2.
Személy: Bethlen István
Fogalom: revízió

3.

Személy: Horthy Miklós

Fogalom: konszolidáció

c) Az elcsatolt területekről tömegesen áttelepülők vagonokban laktak. *(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)*

10) Magyar gazdaság 1945-1956 (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

a) földosztást vagy földreformot

b) a forint bevezetése vagy pénzreform vagy pénzügyi stabilizáció

c) jóvátétel *(elfogadható még: kártérítés)*

d) Párizs

e) beszolgáltatási rendszer *(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)*

11) 1945 utáni demográfiai viszonyok (Összesen 3 pont.)

a) 1970 és 1980 között (0,5 pont)

b) kb. egyharmadával csökkent *(elfogadható még: kb. 10 %-kal csökkent vagy csökkent)* (0,5 pont)

c) Kína

India

(Itt a sorrend nem számít.) (Elemenként 0,5 pont.)

d) Aláhúzendó:

- a gyermekhalandóság csökkenése

- a tudományos vívmányok elterjedése (Elemenként 0,5 pont.)

12) Alkotmánybíróság (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) 18 évig

b) a magyar állam, vagy az Országgyűlés

c) válasz: nem

indoklás: előzetesen csak a még ki nem hirdetett törvényt vizsgálhatja

d) igen

e) az Országgyűlés

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. feladat Kereszténység és a Római Birodalom

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a kereszténység és a Római Birodalom IV. századi viszonyának bemutatására, ill. elemzésére összpontosít. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (a kereszténység helyzetében bekövetkező változásokat összefüggésbe hozza a római állam magatartásának változásával).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a kereszténység a IV. századra a Római Birodalom egész területén elterjedt, és említi a milánói ediktum kiadásának évét (Kr. u. 313).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: vallás, egyház, rendelet, keresztényüldözés, zsinat, államvallás stb.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl. rögzíti, hogy a IV. század elején a Birodalomban még üldözték a keresztényeket, és megállapítja az üldözés valamely jellegzetességét (polgárjog elvesztése, kínzások, vértanúság, eredménytelenség); T Pl. rögzíti, hogy Constantinus (Nagy Konstantin) 313-ban rendeletben tette lehetővé a keresztényeknek a szabad vallásgyakorlást, és megállapítja, hogy ezzel véget ért az üldözések kora <i>vagy</i> a császár álláspontjának megváltozásában politikai, illetve személyes indokok is szerepet játszhattak.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja a kereszténység és a római állam viszonyának változását, vázolja ennek jellemző okait, következményeit. T Pl. rögzíti, hogy a kereszténységnek a Római Birodalom első évszázadaiban szembe kellett néznie az üldözéssel, és megnevezi ennek valamely okát (pl. államvallás, császárkultusz megtagadása) <i>vagy</i> megállapítja, hogy mindennek ellenére a keresztények száma folyamatosan növekedett; T Pl. rögzíti, hogy a szabad vallásgyakorlás engedélyezését a század végén a kereszténység államvallássá tétele követte (Nagy Theodosius, 391), és megnevezi ennek valamely okát (politikai, társadalmi tényezők); T Pl. rögzíti a kereszténység és a Római Birodalom viszonya IV. századi alakulásának valamely összetevőjét (pl. egyházszerkezet kiépülése, első egyetemes zsinat összehívása), és megnevezi ennek történelmi jelentőségét (pl. egységes tanítás és kiépülő hierarchikus szervezet segíti az egyház birodalomszintű kiterjedését).	0-8 [nem adható: 1 és 5]

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

14. feladat Középkori egyetemek*(hosszú)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a középkori egyetemek bemutatására összpontosít (kialakulás, működés és egyéb jellegzetességek). A válasz lényegre törően mutatja be az egyetemek működésének jellegzetességeit, rávilágít az egyetemek társadalmi jelentőségére. A vizsgázó feltárja az egyetemek kialakulása és a társadalmi fejlődés kibontakozása közötti összefüggéseket, említi az egyetemek alapításának eltérő európai ütemét. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti az egyetemek alapításának térbeli hátterét (elsősorban a nyugat-európai és itáliai térség városai), megnevez néhány jelentősebb egyetemi székhelyet (pl. Bologna, Párizs, Oxford) és megállapítja, hogy a középkori egyetemek Nyugat-Európában jellemzően a XI–XIII. században, Közép-Európában a XIV–XV. században jöttek létre.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: egyetem, egyház, város, oktatás stb. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: universitas, önkormányzat, skolasztika, teológia, filozófia, hét szabad művészet, fakultás/kar stb.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl. rögzíti az egyetemi oktatásnak a forrásból kiolvasható valamely szabályát (pl. kancellár és diákok közti megegyezés, előadói megbízatás feltételei), és megállapítja, hogy a párizsi egyetem pápai támogatással működött <i>vagy</i> az egyetemek általában pápai elismeréssel működtek; T Pl. elemzi az egyetemi oktatást bemutató korabeli ábrázolást, és valamilyen releváns megállapítást tesz (az oktatók és a hallgatók többsége is egyházi személy volt, az oktatók jelentős része valamelyik szerzetesrendhez tartozott, jellemző oktatási forma volt a lectio – felolvasás); T Pl. rögzíti a hét szabad művészet szerepét, és megállapítja, hogy ez volt az egyetemi oktatás első szintje <i>vagy</i> felsorolja ennek részeit (grammatika, retorika, dialektika, illetve aritmetika, asztronómia, geometria, muzika);	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>T Pl. rögzíti, hogy a korabeli felfogás szerint a filozófia nem kerülhetett szembe a teológiával, és megnevezi Aquinói Szt. Tamás valamely egyéb hatását (hit mellett az észérvek is a megismerés alapjául szolgáltak).</p>	
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a középkori egyetemek kialakulásának és működésének jellegzetességeit, utal arra, hogy az egyetemek létrehozásában milyen tényezők játszottak meghatározó szerepet.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az egyetemek alapítása összefüggött a középkori városok fejlődésével, és rámutat, hogy a városi keretek és érdekszövetségek segítették az egyetemi autonómiát <i>vagy</i> rögzíti, hogy a XI–XII. századtól Nyugat-Európában és Itáliában pápai engedéllyel egyetemek alakultak, és megnevezi az egyetemek létrejöttének valamely okát (pl. szükség volt az egyházi és állami ügyek intézéséhez szakemberekre);</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az egyetem önkormányzattal rendelkezett, és megállapítja ennek valamely jellegzetességét (pl. universitas – a tanárok és diákok összessége, a pápaság és az uralkodók voltak a támaszai a helyi egyházi és világi hatalommal szemben);</p> <p>T Pl. rögzíti az egyetem felépítését (4 fakultás: szabad művészeti, jogi, orvosi, teológiai kar), és megnevezi a képzés valamely jellegzetességét (pl. egymásra épül: a hét szabad művészetet mindenkinek el kellett végeznie, először magiszteri majd doktori címet lehetett szerezni, a diákok több egyetemen is megfordultak);</p> <p>T Pl. rögzíti az egyetemi oktatás valamely egyéb jellegzetességét (pl. latin nyelvűség), és megállapítja, hogy az egyetemi képzés hozzájárult a középkori Európa szellemi egységéhez <i>vagy</i> az egyetemekről kikerülő diákok fontos szerepet játszottak az állam és az egyház működésében (magas tisztségek betöltése, kulturális szerep).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	<p>0-8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>

15. feladat Napóleoni háborúk		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az oroszországi hadjárat diplomáciai és katonai jelentőségét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. francia hadsereg döntő veresége, franciaellenes koalíció).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Elhelyezi az eseménysort Napóleon császárságának időszakában (1804–1815). Szakszerűen használja és értelmezi a forrásokban található topográfiai elemeket és utalásokat.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: háború, hadjárat, hadsereg, szövetség, béke stb.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy Talleyrand Oroszország diplomáciai elszigetelését ajánlja, és megállapítja ennek valamely lényegi következményét vagy korlátját (pl. dinasztikus házasság a Habsburgokkal, Angliával nem számol a terv, feltételezi, hogy Franciaország minden határt önkényesen megváltoztathat, a terv részben megvalósul: a hadjárat kezdetén Oroszország egyedül marad); T Pl. rögzíti a hadjárat két fontos katonai mozzanatát (borogyinói csata, Moszkva feladása), és megállapítja ezek valamely lényegi okát vagy következményét (pl. a francia hadsereg fölénye nyílt ütközetben, az utánpótlás válik kulcskérdéssé, az orosz ellenállás Moszkva elfoglalásával sem törik meg).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja, hogy az oroszországi hadjárat diplomáciai és katonai fordulópontot jelentett. T Pl. rögzíti, hogy Napóleon a kontinentális zárlat megsértése miatt hadjáratot indított Oroszország ellen, és megállapítja, hogy a hadjárat kudarca Napóleon bukásához vezetett; T Pl. rögzíti az oroszországi hadjárat előtti diplomáciai helyzet néhány jellemző vonását (pl. hatalmas kiterjedésű Francia Császárság, Napóleon rokonai és tábornokai uralkodóként, Ausztria és Poroszország legyőzött kényszerszövetséges, Anglia elszigetelése, kontinentális zárlat meghirdetése), és megállapítja a diplomáciai fordulat jeleit (pl. az Anglia által szervezett franciaellenes koalíció a vereségek ellenére fennmarad, Anglia beavatkozása, Ausztria és Poroszország fellázad, franciaellenes nemzeti mozgalmak); T Pl. rögzíti az oroszországi hadjárat előtti katonai helyzet néhány jellemző vonását (pl. francia hadsereg verhetetlensége, Anglia tengeri fölénye, a francia hadsereg mindig helyben	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	szerzi be utánpótlását), és megállapítja a katonai fordulat jeleit (pl. a „Nagy Hadsereg” megsemmisülése, utánpótlás lehetetlensége Oroszországban, lipcsei vereség).	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

16. feladat Az Európai Unió*(hosszú)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az Európai Unió kialakulásának okaira, és a működésében rejlő ellentmondásokra, problémákra összpontosít. A válasz lényegre törően mutatja be az Európai Unió kialakulásának sajátos körülményeit, megvilágítja a folyamat hátterét. A vizsgázó feltárja az integráció eredményeit és nehézségeit, vázolja ellentmondásait. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti az integráció térbeli és időbeli jellegzetességeit (Franciaország és Németország történelmi megbékélésével Nyugat-Európából indult a második világháború után, említheti az 1957-es Római Szerződéseket), és megállapítja, hogy mára egész Európából 27 ország az EU tagja.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: globális világ, unió, demokrácia, érdekérvényesítés, konfliktus stb. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: integráció, hidegháború, nemzetállam, bürokrácia, szuverenitás stb.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl. rögzíti, hogy a második világháború után az Európai Egyesült Államok vízióját fogalmazta meg Churchill, és megállapítja, hogy az egyesült Európa a béke, szabadság és jólét elérésével kecsegtetett; T Pl. rögzíti, hogy a francia külügyminiszter 1950-ben Európa egyesítésének legfontosabb gyakorlati lépéseit vázolta fel, és megállapítja, hogy ez a francia-német ellentét felszámolását (vagy a francia-német gazdasági együttműködést) jelentette; T Pl. elemzi az Unióról szóló karikatúrákat (pl. az Európát jelképező alak valójában egy számaron ül, az Unió jellemzője	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>a túlbürokratizáltság, az Európával/Européval lendületesen ugró bika lassú teknőssé válik), és megállapítja, hogy az EU működése számos ellentmondást mutat;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy ez európai integráció a nemzetek feletti egység megteremtésének irányába tett lépés <i>vagy</i> az integráció a nacionalizmusok korának meghaladását ígérte, és megállapítja, hogy a kilencvenes évekre ez a folyamat megtorpanni látszik.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgáló feltárja az Európai Unió létrejöttének jellemző okait, hátterét, és válaszolja az integrációs folyamat hátrányait, nehézségeit.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az integráció szorosan összefüggött a második világháború utáni állapotokkal, és megállapítja, hogy a béke és a jólét iránti vágy, a hidegháború, illetve a szovjet fenyegetettség segítette az egységfolyamatot;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Európa egységesülése a politikain túl gazdasági érdek is (verseny az USA-val és az ázsiai térséggel), és megállapítja, hogy a globális versenyben az integráció versenyelőnyt jelenthet a nemzetgazdasági léttel szemben;</p> <p>T Pl. rögzíti az uniós együttműködésben rejlő nehézségek valamelyikét (pl. nemzeti érdekek és nemzetek feletti érdekek, nettó befizetők és nettó részesedők konfliktusa, nagy és kis országok eltérő érdeke), és rávilágít arra, hogy a különböző érdekek és értékek egyeztetése konfliktusok forrása is lehet;</p> <p>T Pl. rögzíti az uniós együttműködés valamely egyéb nehézségét (pl. bonyolult döntéshozatali rendszer, demokratikus deficit, túlbürokratizáltság), és megállapítja, hogy a nemzetállamok feletti békés és erős Európa eszméje a gyakorlatban nehezen működik <i>vagy</i> a gazdasági, politikai félelmek (pl. piacvesztés, nemzeti hagyományok háttérbe szorulása) akadályozhatják az egység megvalósulását;</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

17. feladat Károly Róbert gazdaságpolitikája		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Károly Róbertnek a bányászat és a pénzügyek megreformálására irányuló intézkedéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a nemesfém-bányászat fellendítése és értékálló pénz verése).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti Károly Róbert uralkodásának évszámait (1301/1308/1310–1342), és utal a magyarországi nemesfém-bányászat európai jelentőségére vagy a nemesfém-bányák térbeli elhelyezkedésére (Felvidék, Erdély).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: bányászat, pénzverés, kamara, monopólium/regálé stb.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy Károly Róbert csehországi pénzverőket telepített be az országba, és megállapítja, hogy ezzel a szakképzett munkaerő biztosítása volt a célja; T Pl. rögzíti a korabeli bányászat valamely jellemzőjét a térkép alapján (pl. jelentős bányák a Felvidéken és Erdélyben), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a bánya- és pénzügyi reform a feltárt nemesfémekre építhetett, a korban Magyarország az egyik legjelentősebb nemesfém lelőhelynek számított, bányavárosok létrejötte).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja Károly Róbertnek a bányászat és a pénzgazdálkodás fellendítése érdekében tett intézkedéseit, és feltárja a köztük lévő összefüggéseket; T Pl. rögzíti, hogy Károly Róbert a bányabér (urbura) egyharmadát a földesuraknak adta, hogy érdekeltté tegye őket a birtokukon található bányák feltárásában, és megállapítja, hogy ennek köszönhetően fellendült a (nemesfém)bányászat; T Pl. rögzíti, a nemesfémek forgalmára is vonatkozó királyi monopólium jelentőségét, és tesz egy megállapítást ennek a pénzügyi reformmal való összefüggésére vonatkozóan (pl. ezzel biztosította az uralkodó az alapanyagot a pénzveréshez, utal a pénzverő kamarák működésére); T Pl. rögzíti, hogy Károly Róbert firenzei mintára értékálló aranypénzt veretett, és tesz egy érdemi megállapítást ennek valamely hatásával kapcsolatban (pl. fellendült a pénzgazdálkodás/kereskedelem, az uralkodó elesett a pénzrontásból származó jövedelemtől).	0-8 [nem adható: 1 és 5]

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

18. feladat Bethlen Gábor fejedelemsége (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Bethlen Gábor fejedelemségének alapvető vonásaira összpontosít, válaszában gazdasági, kulturális, bel- és külpolitikai szempontokat is érint. A válasz lényegre törően mutatja be Bethlen politikájának körülményeit, megvilágítja az események hátterét. A vizsgázó feltárja Bethlen politikájának mozgatórugóit, rávilágít a korabeli Erdély szerepére. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti Bethlen politikájának térbeli jellegzetességeit (pl. Erdély fejedelme, Gyulafehérvár központi jellege), megállapítja, hogy Bethlen a XVII. század első felében (1613–1629) volt Erdély fejedelme, s hogy bekapcsolódott a harmincéves háborúba (1618–1648).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: háború, béke, diplomácia, fejedelem stb. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: Oszmán Birodalom, Habsburg Birodalom, központosítás, protestáns stb.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl. rögzíti, hogy a fejedelem nagy gondot fordított székhelye, Gyulafehérvár kiépítésére, és megemlíti, hogy uralkodása alatt virágzott Erdélyben az oktatás, a tudományok és a kultúra; T Pl. rögzíti, hogy Bethlen nem koronáztatta meg magát magyar királlyá, és megállapítja, hogy Erdély számára hasznos békére törekedett <i>vagy</i> a hatalmi realitásokat figyelembe vette; T Pl. rögzíti, hogy Bethlen 1626-ban hadba vonult a Habsburgok ellen, és megállapítja, hogy céljai eléréséhez akár az Oszmán Birodalom támogatását is igénybe vette <i>vagy</i> a császár a túlerő láttán engedett követeléseinek, T Pl. rögzíti Bethlen végrendeletének politikai üzenetét, és megállapítja, hogy a konkrét hatalmi viszonyok közt Erdélynek szüksége volt a törökkel való jó viszony fenntartására.	0-10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja Bethlen Gábor politikájának mozgatórugóit, vázolja az erdélyi fejedelem döntéseinek hátterét.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Bethlen Gábor a XVII. század elejének erdélyi fejedelme, és valamilyen értékelő megállapítást tesz az Erdélyi Fejedelemség korabeli helyzetéről (pl. a három részre szakadt ország török függésben levő, de nagyfokú önállósággal rendelkező állama);</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Bethlen célja az erős (központosított) fejedelmi hatalom létrehozása volt, és megnevez valamely ennek érdekében tett intézkedést (pl. eladományozott fejedelmi birtokok visszavétele, adók növelése, állami monopóliumok kivetése);</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Bethlen bekapcsolódott a protestánsok Habsburg-ellenes küzdelmeibe (harmincéves háború), és megállapítja milyen sikereket ért el (pl. Felső-Magyarország hódoltatása, választott királyi cím elnyerése, uralmának kiterjesztése, magyar rendek jogainak biztosítása);</p> <p>T Pl. rögzíti Bethlen fejedelemségének valamely egyéb vonását (pl. gazdaság fejlesztése, ütőképes hadsereg felállítása, kultúra, művészetek és tudomány támogatása), és megállapítja ennek jelentőségét (pl. megnövekedett bevételekből finanszírozta a hadsereget, fejedelemsége Erdély virágkora volt a művelődésben is);</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

19. feladat Dualizmus kori mezőgazdaság (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a dualizmus kori magyar mezőgazdaságot mutatja be.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a fejlődés jellemző területei, okai, eredményei).</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a dualizmus korának az 1867 és 1918 közötti időszakot nevezzük <i>vagy</i> a bemutatott jelenségek, változások a kiegyezés és az első világháború kirobbanása közötti évtizedekre jellemzőek, és utal arra, hogy ebben az időszakban Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része volt.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: mezőgazdaság, fejlődés, kereskedelem, dualizmus kora stb.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a korszakban jelentős területeket mentesítettek az árvízről, és megállapítja ennek a mezőgazdaságra gyakorolt hatását (pl. nőtt a megművelt területek nagysága, ez is hozzájárult a termésmennyiség növekedéséhez);</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a legfontosabb szántóföldi növények termésmennyisége a XIX. század utolsó évtizedeiben jellemzően nőtt, és releváns megállapítást tesz a növényfajtákra vonatkozóan (pl. legnagyobb mennyiségben gabonaféléket / búzát termesztettek, gyorsan terjedt a kapásnövények / burgonya termesztése).</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a dualizmus kori mezőgazdaság fejlődésének jellemző vonásait, és feltárja a fejlődés legfontosabb okait, hatásait.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a mezőgazdasági termelés modernizálódott (vagy rögzíti ennek legalább egy elemét: gépesítés, vetésforgó térhódítása, műtrágyázás, belterjes kultúrák terjedése, fajtanemesítés), és megállapítja, hogy ez is hozzájárult a termésmennyiség / a termésátlagok növekedéséhez vagy utal az iparfejlődés és a mezőgazdasági modernizáció összefüggéseire;</p> <p>T Pl. rögzíti az Osztrák–Magyar Monarchia vámrendszerének valamely lényegi sajátosságát (pl. belső vámhatár hiánya, védővámok a Monarchia határain), és utal a belső piac jelentőségére vagy rögzíti a modernizáció valamely másik elemét, és megállapítja, hogy mindez elsősorban a nagybirtokon jelentkezett (a kis- és középbirtokon nem volt jellemző);</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Magyarország nemzeti jövedelmének legnagyobb részét a mezőgazdaság adta, és releváns megállapítást tesz ezzel kapcsolatban (pl. az iparfejlődés hatására az agrárjelleg valamelyest mérséklődött, a Monarchia határain túlra történő kivitelben meghatározóak voltak a mezőgazdasági termények, a '70-es évekig tartó európai gabonakonjunktúra kedvezett a magyar gazdaságnak).</p>	0-8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

20. feladat Ausztria és Magyarország viszonya 1848-ban		(hosszú)
Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó Ausztria és Magyarország 1848. évi viszonyának alakulására összpontosít, válaszában elemzi a viszony változásainak okait.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a két fél kapcsolatváltozásának körülményeit, megvilágítja az események hátterét.</p> <p>A vizsgázó feltárja az osztrák és magyar politika mozgatórugóit, rávilágít a korszak meghatározó eseményeire.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Magyarország része volt a Habsburg Birodalomnak, megemlíti a két fél kapcsolatát meghatározó események helyszíneit és időpontjait (pl. Pozsony, Bécs, Pest, Pákozd, Schwechat, 1848. márc. 15., 1848. április 11., 1848. szeptember 29.).</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: forradalom, szabadságharc, birodalom, kormány, törvény, honvédelem stb.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: felelős kormány, áprilisi törvények, bán, Országos Honvédelmi Bizottmány stb.</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: elemzi Kossuth felirati javaslatát, és megállapítja, hogy Kossuth a magyar nemzeti törekvések és az osztrák érdekek „kiegyenlítését” tartotta szükségesnek 1848 tavaszán;</p> <p>T Pl.: bemutatja a bécsi politika alternatíváit, és megállapítja, hogy Ausztria 1848 tavaszán engedett a magyar követeléseknek;</p> <p>T Pl.: rögzíti a Batthyány és Jellasics közti tárgyalások tartalmát (a bán az önálló magyar hadügyről való lemondást követelte), és megállapítja, hogy a bán az udvar követeléseinek szócsove volt vagy a horvátok nem a saját nemzeti követeléseikről kívántak tárgyalni a magyar kormánnyal;</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az országgyűlés a lemondott kormány helyére Kossuth elnökletével (Országos) Honvédelmi Bizottmányt bízott meg, és megállapítja, hogy ennek feladata a kormányzás teendőinek vitele és a honvédelem megszervezése volt.</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja az Ausztria és Magyarország viszonyában bekövetkezett változások okait, bemutatja a változások politikai-katonai hátterét.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a magyar rendek bizonyos jogokkal (országgyűlési részvétel, megyék irányítása) rendelkeztek az ország irányításában <i>vagy</i> a Habsburg-házhoz, illetve Ausztriához fűződő viszonyt a Pragmatica Sanctio és egyéb törvények szabályozták, és megállapítja, hogy Magyarországot 1848 tavaszáig kormányzókeken keresztül Bécsből (illetve Pozsonyból és Budáról) kormányozták;</p> <p>T Pl.: elemzi Magyarországnak az ún. áprilisi törvényekkel létrejövő új közjogi helyzetét (pl. felelős kormány, népképviselői országgyűlés), és megállapítja ennek valamely ellentmondását (pl. az engedményekre Ausztria az 1848 tavaszi európai forradalmi hullám miatt kényszerült, nem szabályozták egyértelműen Ausztria és Magyarország viszonyát);</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a magyar politika a megszerzett jogosítványok kiteljesítésében volt érdekelt <i>vagy</i> az udvar az áprilisban adott jogköröket később megpróbálta visszaszerezni, és megállapítja, hogy nyárra kieleződött az udvar és a magyar politika közti viszony;</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Bécs a katonai megoldás mellett döntött (Jellasics hadjárata Magyarország ellen, uralkodóváltás, Windischgrätz megbízatása), és megállapítja, hogy az egyeztetési kísérletek kudarca után a magyar politika is a konfrontáció felé mozdult el (Pákozdi csata, Schwechati csata, Kossuth OHB elnökként megkezdi a felkészülést a fegyveres honvédelemre).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	<p>0-8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>

21. feladat A Monarchia felbomlása		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlására összpontosít, elemzi a folyamat okait. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (a Monarchia katonai veresége tette lehetővé az antant és a nemzetiségek törekvéseinek megvalósítását).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia is részese volt az első világháborús (1914–1918) vereségnek. A Monarchia 1918/19-ben bomlott fel. Említheti az utódállamok nevét.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: háború, nagyhatalom, nemzetiség, antant, utódállam, nacionalizmus stb.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl. rögzíti a karikatúra tartalmát (Ausztria a múlt, az elmaradottság, a megalakuló Jugoszlávia a boldog jövő a délszláv nemzetek számára), és megállapítja, hogy a nemzetiségek önálló (nemzet)állam megalakításában voltak érdekelték; T Pl. rögzíti a brit álláspontot, és megállapítja, hogy a nemzetiségek és az antant nagyhatalmak terveinek megvalósulása a világháború kimenetelének függvénye volt.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásának okait, vázolja szétetésének bel-, és külpolitikai, társadalmi tényezőit. T Pl. rögzíti, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásának egyik fő oka a nacionalizmus volt, és megállapítja, hogy a nemzetiségek politikai elitje a Monarchia felbomlasztását követelte vagy az osztrák-magyar politikai elit is felelős a bekövetkezett eseményekért; T Pl. rögzíti, hogy a Monarchia középhatalomként való fenntartása nem volt érdeke az antant hatalmaknak (utalhat az erős Németországtól való félelemre), és megállapítja, hogy antantbarát közép-európai kisállamok kialakítására törekedtek vagy utal Wilson, amerikai elnök meghirdetett elveinek a Monarchia jövőjére vonatkozó pontjára; T Pl. rögzíti, hogy a katonai vereség nagy szerepet játszott a Monarchia felbomlásában, és megállapítja, hogy megfelelő katonai erő híján nem lehetett egyben tartani a Monarchiát, illetve Magyarországot.	0-8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

22. feladat Mai magyar társadalom**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a rendszerváltás utáni magyar társadalom fő problémái közül a demográfiai és a munkanélküliséggel kapcsolatos problémákra összpontosít, válaszában elemzi a jelenségeket.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a két nagy társadalmi probléma körülményeit, megvilágítja a folyamatok hátterét.</p> <p>A vizsgázó feltárja a társadalmi átalakulás különböző aspektusait, rávilágít azok összetettségére.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Magyarországon a rendszerváltás 1989/90-ben történt, és elemzésében utal arra, hogy az országban az elmúlt két évtizedben zajló folyamatokat európai, illetve globális kitekintésben is lehet vizsgálni.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: rendszerváltás, társadalom, várható életkor stb.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: piacgazdaság, munkanélküliség, demográfia, előregedés stb.</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a magyar társadalomban egyre nagyobb az idősek aránya, és megállapítja, hogy ez a folyamat várhatóan folytatódik, a társadalom előregedik <i>vagy</i> megállapítja ennek valamely összetevőjét (pl. várható életkor nő, születések száma csökken);</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az élveszületések száma az elmúlt negyven évben a felére csökkent / folyamatosan csökkent, és megállapítja, hogy jelenleg százezer alatti az évente születő gyermekek száma <i>vagy</i> mindez összefügg a társadalom előregedési mutatóival;</p> <p>T Pl. összehasonlítja a magyarországi adatokat az uniós átlaggal (pl. nálunk magasabb a halálozási mutató, az Unióban népesség növekedés van), és megállapítja, hogy mutatóink kedvezőtlenek az Európai Unió átlagához képest;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a rendszerváltás után kezdetben meredeken nőtt a munkanélküliség, és megállapítja, hogy a szám később lassan csökkenni kezdett.</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a társadalmi változások fő okait, bemutatja a társadalmi átalakulás hátterét.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a legfontosabb demográfiai probléma Magyarországon a lakosság számának csökkenése, és megállapítja, milyen összetevői vannak ennek (születések száma csökken, migráció, halálozási arány magas) <i>vagy</i> megnevezi a társadalmi okok valamelyikét (pl. kevesebb gyermek vállalása, késői házasodás, kevesebb házasság, népbetegségek);</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a társadalom elöregedése szoros összefüggésben áll a többi demográfiai problémával, és megállapítja ennek a problémakörnek valamely összetevőjét (pl. eltartottak számának növekedése, nyugdíjkorhatár növelésének kényszere, nyugdíjak finanszírozásának problémája);</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a munkanélküliek számának megugrása a rendszerváltás utáni első évekhez kötődik, és megállapítja ennek valamely okát (pl. piacgazdaságra való átmenet, exportpiacok részleges elvesztése, veszteséges állami vállalatok bezárása);</p> <p>T Pl. rögzíti a munkanélküliség valamely egyéb gazdasági vagy társadalmi összetevőjét (pl. egyes társadalmi rétegekben megjelent a tartós munkanélküliség, az állam szociális ellátásban részesíti a munkanélkülieket), és megállapítja ennek valamely okát, illetve következményét <i>vagy</i> megnevezi a munkanélküliség csökkenésének valamely okát (pl. új munkahelyek teremtése).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16